

Druhá rozmanitost denních motýlů ve vinařské oblasti

Druhá rozmanitost živočichů ve střední Evropě je v posledních desetiletích negativně ovlivňována intenzivním hospodařením. Vinařské oblasti patří k nejintenzivněji obhospodařované zemědělské půdě z důvodu aplikace vysokých dávek hnojiv a pesticidů a plošného zničení nejhodnotnějších ekologických struktur. Na druhou stranu, opuštění vinařských ploch na strmých svazích, které jsou na obhospodařování nákladné, vede k návratu lučních lad. Vliv středoevropských vinic na rozmanitost denních motýlů byl zkoumán v oblasti Porýní-Falc v jihovýchodním Německu. Druhá pestrost i početnost jedinců byla nejvyšší na neobhospodařovaných plochách, nejnižší na plochách samotných vinic a střední na okrajích vinic. Mozaika vinic, lučních a lesních lad poskytovala vhodné prostředí pro značný počet denních motýlů, z čehož byl nezanedbatelný počet ohrožených druhů. Druhá pestrost byla srovnatelná s blízkými rezervacemi polopřirozených vápnomilných trávníků, což poukazuje na regionální význam této krajinné mozaiky. Pro zachování vysoké míry biodiverzity je podstatné zachování co nejširší škály různých typů neobhospodařovaných lad v různých stadiích sukcese. Vzhledem k druhové pestrosti je zapotřebí věnovat zvláštní pozornost lučním ladům.

Využitelné výstupy:

Druhá rozmanitost živočichů ve střední Evropě je v posledních desetiletích negativně ovlivňována intenzivním hospodařením. Vinařské oblasti patří k nejintenzivněji obhospodařované zemědělské půdě z důvodu aplikace vysokých dávek hnojiv a pesticidů a plošného zničení nejhodnotnějších ekologických struktur (kamenné zídky, malé neproduktivní plošky). Na druhou stranu, opuštění vinařských ploch na strmých svazích, které jsou nákladné na obhospodařování, vede k návratu lučních lad. Vliv středoevropských vinic na biodiverzitu byl zkoumán na příkladu denních motýlů v oblasti Porýní-Falc v jihovýchodním Německu. Motýli byli sčítáni na transektech, které vedly napříč vinicemi i neobhospodařovanými lady. Lada jsou tvořena opuštěnými vinicemi zarostlými kvetoucími plevely, křovinami a nálety stromů. „Luční lada“ jsou tvořena vysokostébelnými trávníky, někdy s jednotlivě vtoušenými dřevinami. Na lučních ladech se příležitostně pasou ovce, což zpomaluje proces sukcese. „Lesní lada“ zahrnují křoviny s malým podílem otevřených trávníků, mladé porosty náletových dřevin s bohatým zastoupením křovin i bylin a sekundární les. Bylo provedeno 43 transektů o délce 100 m na třech svazích s jihozápadní orientací. Všechny transekty byly navštíveny dvacetkrát od konce května do začátku srpna 2003. Celkem bylo zjištěno 4041 jedinců náležejících 34 druhům. Tři čtvrtiny všech jedinců tvořilo šest nejpočetnějších druhů – okáč luční, bělásek řepkový, okáč pohánkový, okáč bojínkový, okáč prosíčkový, okáč lipnicový. Druhá pestrost i početnost jedinců byla nejvyšší na neobhospodařovaných plochách, nejnižší na plochách samotných vinic a střední na okrajích vinic. Schopnost disperze byla nejnižší na ladech, nejvyšší na vinicích, prostřední na viničních okrajích. Luční lada byla o něco druhově pustější než lesní lada. Některé druhy byly zjištěny pouze na lučních ladech (žlutásek čičorečkový, modrásek tmavohnědý, modrásek lesní), jiné naopak pouze na lesních ladech (ostruháček dubový, ostruháček březový, okáč pýrový). Mozaika vinic, lučních a lesních lad poskytuje vhodné prostředí pro značný počet denních motýlů, z čehož je nezanedbatelný počet ohrožených druhů. Druhá pestrost byla srovnatelná s blízkými rezervacemi polopřirozených vápnomilných trávníků, což poukazuje na regionální význam této krajinné mozaiky. Přitom je třeba vidět propastný rozdíl mezi samotnými plochami vinic a neobhospodařovanými lady. Tento rozdíl je způsoben tím, že 1) ve vinicích téměř chybí vegetace pro vývoj housenek i jako zdroj nektaru, 2) časté používání pesticidů a herbicidů může přímo i nepřímo negativně ovlivňovat početnost motýlů ve vinicích 3) velká míra lidského narušování při obhospodařování může snížit početnost vyskytujících se motýlů. Na vinicích se téměř nevyskytují sedentární druhy, což značí, že tato stanoviště nejsou vhodná pro trvalý výskyt motýlů. Vinice se proto pro většinu druhů motýlů stávají propadovým stanovištěm. Negativní vliv vinic na rozmanitost a početnost motýlů se projevují ve snížené míře i na okrajích vinic. Pro zachování biodiverzity denních motýlů vinařských oblastí je podstatné zachování neobhospodařovaných ploch. Vzhledem k negativnímu ovlivnění okrajů vinic je žádoucí ponechat ladem co nejrozsáhlejší ucelené oblasti, např. celý svah s tím, že na dalším svahu nebude žádné lada, nebo střídat pruhy opuštěných ploch a pruhy vinic. Pro zachování vysoké míry biodiverzity je podstatné zachování co nejširší škály různých typů neobhospodařovaných lad v různých stadiích sukcese. Vzhledem k druhové pestrosti je zapotřebí věnovat zvláštní pozornost lučním ladům. Autoři navrhují tyto plochy ponechat sukcesí až

do výskytu prvních křovin, poté je zde vhodné zavést extenzivní pastvu ovcí. V žádném případě by neměly být tyto plochy uměle zalesňovány. Navržený přístup je předpokladem pro zachování mnoha rostlinných a živočišných druhů v tomto typu krajiny.

Zdroj: Schmitt T., Augenstein B., Finger A. 2008: The influence of changes in viticulture management on the butterfly (Lepidoptera) diversity in a wine growing region of southwestern Germany. *European Journal of Entomology* 105: 249-255.

Zadal: Jiří Pokorný

URL zdroje: <http://forumochranyprirody.cz/druhova-rozmanitost-dennich-motyly-ve-vinarske-oblasti>